

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO DOBOJSKI KANTON
OPĆINA ZAVIDOVIĆI
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 01-38-2650/'10

Dana: 30.06.2010.

A K C I O N I P L A N

razvoja inkluzivnog obrazovanja na području
općine Zavidovići 2010. – 2015. godina

UVOD

Međunarodna organizacija Save the Children United Kingdom u partnerstvu sa Udruženjem “Društvo ujedinjenih građanskih akcija”, a u saradnji sa Općinom Zavidovići – Služba za upravu društvene djelatnosti i opću upravu, realizira trogodišnji projekat (2008-2010) “Inkluzivno obrazovanje-provođenje nacionalnih strategija i politika u praksu na lokalnom nivou”.

Opći cilj projekta je stvaranje okruženja koje vodi ka smanjenju siromaštva i koje pruža osnovno kvalitetno obrazovanje za svu ugroženu djecu kao prioritet za njihov odgovarajući razvoj, kroz jačanje inkluzivne, participatorne prakse na lokalnom nivou i nivou centralnih vlasti u Bosni i Hercegovini.

Prvi korak u realizaciji Projekta je bilo formiranje Općinske radne grupe koja okuplja predstavnike lokalne zajednice/općine, direktore i pedagoge škola, predstavnike centra za socijalni rad, vijećnike, predstavnike lokalnih udruženja. Grupa ima zadatak promovirati razvoj obrazovne inkluzije u svojoj lokalnoj zajednici, lobirati i zagovarati implementaciju planiranih aktivnosti. Grupa će se i dalje aktivno zalagati za uključivanje sve djece u redovan obrazovni sistem, posebno marginaliziranih grupa (djece Roma, djece sa posebnim potrebama, djece izbjeglica i socijalno ugroženih grupa djece).

Dio projektnih aktivnosti odnosio se na jačanje kapaciteta obrazovnih institucija (Prosvjetno-pedagoškog zavoda Zenica) čiji su predstavnici pohađali program obuke iz indeksa za inkluziju. Također su i predstavnici tri osnovne škole iz Zavidovića (Prva osnovna, Druga osnovna i Osnovna škola „Vozuća“) pohađali programe obuke iz indeksa za inkluziju.

Jedan od ciljeva Projekta bilo je obezbjeđivanje sredstava u općinskom budžetu za realizaciju inkluzivnog obrazovanja. U Budžetu općine za 2009. godinu uveden je Transfer za podršku inkluzivne nastave sa sredstvima od 6.000,00 KM koja su utrošena na pojedinačne projekte inkluzivne nastave osnovnih škola. U Budžetu općine za 2010.godinu planirana su sredstva od 4.000,00 KM, za čiju realizaciju Radna grupa vrši potrebne pripreme.

Sveobuhvatni ciljevi projekta su stvaranje okruženja u kojem će sva djeca imati mogućnost da optimalno razviju svoje mogućnosti, za šta je prije svega potrebno identificiranje prepreka za uključivanje marginaliziranih grupa djece u obrazovni proces,

što je obavezalo nosioca Projekta da za potrebe utvrđivanja daljih ciljeva i aktivnosti, odnosno za donošenje Akcionog plana kao slijedećeg koraka u Projektu, snimi stanje na području općine Zavidovići.

STANJE U OPĆINI ZAVIDOVIĆI

Udruženje “Zdravo da ste” iz Banja Luke, kao partner u Projektu provelo je istraživanje čiji cilj je bilo snimanje situacije u općini Zavidovići, kako bi se podaci koristili za izradu Akcionog plana koji će doprinijeti kreiranju okruženja koje vodi ka smanjenju siromaštva i pružiti osnovno kvalitetno obrazovanje za svu ugroženu djecu kao prioritet za njihov razvoj, kroz jačanje inkluzivne, participatorne prakse.

Pregled broja učenika i broj marginalizirane djece po školama

	PRVA OSNOVNA ŠKOLA		DRUGA OSNOVNA ŠKOLA		OŠ „Vozuća” Vozuća		OŠ “Gostović” Gostović		OŠ”Hajdarevići” Hajdarevići		OŠ “Kovači” Kovači	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Ukupan broj učenika	690	666	401	392	292	223	310	261	285	259	405	327
Učenici povratnici	5	6				1			-		2	
Učenici izbjeglice					25	20	1	1	-	-		
Učenici Romi	12	19	24	14			3	5				
Učenici pripadnici drugih nacionalnih manjina			1	1			-	-			1	
Učenici sa posebnim potrebama		5	28	15	1	1	-				3	1
Broj siromašne djece koja primaju socijalnu pomoć	37	51			66	63	14	12	11	6		

Učenici koji ne idu u školu i razlozi za to

Ne postoji sistemsko i kontinuirano praćenje podataka o broju djece koja ne idu u školu i razlozima za to. Iz istraživanja je vidljivo da je trenutno najveći **problem neuključenost u redovno obrazovanje kod djece Roma**. Jedan broj je prerastao, prema evidenciji UG «Žena Romkinja» takvih je **56, uglavnom djevojčica**. Jedan broj ne ide zbog siromaštva, nedostatka stalnog uposlenja roditelja, neriješenih stambenih prilika, kao i čestog preseljenja iz jednog dijela grada u drugi. Odlasci romskih porodica u druge zemlje su najčešći razlozi zbog kojih

njihova djeca ne pohađaju školu. Manji broj djece, koja nisu Romi, ne ide u školu zbog ekstremnog siromaštva. Bolest djece je, također, razlog neuključenosti u obrazovni sistem. Bitno je istaći da nema sustavno marginaliziranih grupa, nema vidljive diskriminacije ni po kojem osnovu .

Napuštanje redovnog obrazovanja je malo, procentualno je to nešto manje od 1% od ukupnog broja učenika. Razlozi za napuštanje škole su najčešće udaja djevojčica Romkinja i mijenjanje mjesta boravka ili teška bolest kod djece.

Istraživanjem nismo došli do podataka o drugim slučajevima i razlozima nepohađanja ili napuštanja škole.

Nisu zabilježeni slučajevi da djeca sa posebnim potrebama ne idu u školu.

Postojanje barijera koje onemogućavaju kvalitetnu inkluziju sve djece u osnovnoškolski sistem

Iako je vidno povećano uključivanje djece sa posebnim potrebama u obrazovni sistem, taj problem nije u potpunosti riješen. Ispitanici uzroke vide u postojanju građevinskih i transportnih barijera. Postojanje timova stručnjaka i adekvatna edukacija nastavnog osoblja je, također, barijera potpunoj inkluziji ove djece.

Što se tiče djece Roma, mnoge barijere za njihovo uključivanje u vaspitno-obrazovni sistem bi bilo poboljšanje socio-ekonomskog statusa njihovih roditelja. U općini Zavidovići 77-oro djece Roma redovno pohađa osnovnu školu. Oni nemaju nastavu na svom maternjem jeziku, niti romski jezik kao predmet. Ni ovo ispitivanje nije pokazalo ove faktore kao barijeru za inkluziju djece Roma u obrazovanje, mislimo da bi to bila dobra stimulacija za romske porodice. Stavovi roditelja djece Roma prema školi kod mnogih ispitanika su prepoznati kao barijera uključivanju njihove djece u obrazovanje.

Svi ispitanici su pokazali spremnost i visok stepen motivacije da se ukloni svaka barijera koja ometa stopostotni obuhvat djece osnovnoškolskim obrazovanjem.

Postojanje i potreba inkluzivne obrazovne prakse uključujući i projekte u školama i zajednicama

Da bi se uticalo na smanjenje siromaštva kao barijere za uključivanje djece Roma u obrazovanje, Općinsko vijeće Zavidovići je u decembru 2004. godine donijelo Odluku o obrazovnim potrebama Roma i njom su regulirana sljedeća pitanja:

- osnovni udžbenici i pribor za redovne učenike
- uključivanje u predškolski odgoj i obrazovanje
- obavezan ljekarski pregled za upis u prvi razred
- stipendiranje dva učenika godišnje za srednjoškolsko obrazovanje
- pribavljanje dokumentacije za upis u školu(oslobađanje plaćanja općinske takse)
- odjeća i obuća

Tri romska udruženja su realizirala nekoliko projekata koji su doprinijeli inkluziji djece Roma u obrazovni sistem. Oni su bili usmjereni na rad sa roditeljima i obezbijedivanje udžbenika i pribora za rad. Kroz sve ove aktivnosti je razvijena dobra saradnja sa školama i Ministarstvom za obrazovanje Zeničko-Dobojskog kantona.

Postojanje kapaciteta za provođenje inkluzivnog obrazovanja
Škole nemaju dovoljne kapacitete za realizaciju inkluzivnog obrazovanja. Još uvijek postoje fizičke i transportne barijere, škole su nedovoljno i neadekvatno opremljene za svu djecu. Ne postoje stručni timovi koji bi radili sa djecom koja imaju dodatne potrebe u obrazovanju. Nastavnici su nedovoljno educirano za rad, posebno sa djecom sa posebnim potrebama. Nedostupni su Romi koji imaju obrazovanje da predaju romski jezik, njihovu tradiciju i kulturu.

Male su šanse da se promijeni socijalni status najvećeg broja marginalizirane populacije čija djeca ne idu u školu.

Da sve nije crno pokazuje istraživanje gdje su svi akteri pokazali visok nivo svijesti o potrebi uključivanja sve djece u obrazovni sistem i svijest o neophodnosti podizanja nivoa obrazovanja.

Općina Zavidovići je svojom Odlukom o obrazovnim potrebama Roma pokazala spremnost da ublaži siromaštvo kao barijeru obrazovanju djece Roma.

Preporuke:

- *Uticati na svijest roditelja, institucija i svih nivoa vlasti o neophodnosti uključivanje sve djece u obrazovni sistem. Za to koristiti sve medije, roditeljske sastanke, sastanke Općinskog vijeća, radnih grupa, NVO-a i td.*

- *Planirati sredstva za uklanjanje građevinskih i transportnih barijera*
- *Zakonom obavezati vođenje evidencije o djeci sa posebnim potrebama i ostaloj isključenoj djeci po bilo kom osnovu. Utvrditi jasne indikatore koje treba pratiti. Jasno definirati čija je to odgovornost.*

- *Povećati sve vidove socijalne pomoći djeci iz najsiromašnijih porodica*
- *Educirati nastavni kadar i ostale uposlene u školi za inkluziju*
- *Formirati timove stručnjaka koji će pomagati nastavnicima u procesu inkluzije, naročito djece sa posebnim potrebama*

- *Educirati nastavno osoblje za prevazilaženje predrasuda prema različitostima*
- *Opremiti škole adekvatnom opremom i učilima*
- *Raditi na tome da se u zajednici stvara pogodan ambijent za prihvaćanje svih različitosti, za poštivanje i ostvarenje njihovih prava i potpuno uključivanje djece u sistem obrazovanja.*

- *Razviti model monitoringa kojim će se pratiti ostvarivanje potpunog obuhvata djece obrazovanjem*

- *Razviti procedure koje će osigurati da sva djeca završe osnovnu školu*

Na osnovu do sada provedenih aktivnosti, snimljenog stanja i preporuka, utvrđeni su ciljevi i aktivnosti razvoja inkluzivnog obrazovanja na području općine Zavidovići – AKCIONI PLAN.

CILJEVI I AKTIVNOSTI AKCIONOG PLANA

Ovaj dokument je usmjeren na unaprjeđenje obrazovnog statusa marginaliziranih grupa djece u općini Zavidovići. Suština koncepta inkluzivnog obrazovanja podrazumijeva da je ono jedino moguće i održivo ukoliko su u njegovo ostvarivanje uključeni svi nosioci društvenog miljea lokalne zajednice-od lokalnih vlasti preko institucija do djece i roditelja.

CILJ 1: Promoviranje inkluzivne i participatorne prakse koja će dovesti do zadovoljavanja obrazovnih potreba djece sa preprekama u učenju i učešću u obrazovni sistem

Zadatak 1 : Prezentacija i usvajanje akcionog plana pred Općinskim vijećem

AKTIVNOST	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Predstavljanje plana Općinskom načelniku	Sastanak sa načelnikom	Služba za upravu društvenih djelatnosti	Maj, 2010.godine
Usvajanje akcionog plana	Akcioni plan usvojen	Općinsko vijeće	Juni 2010.godine

Zadatak 2: Osigurati vođenje evidencije o djeci sa preprekama u učenju i učešću i ostaloj isključenoj djeci po bilo kom osnovu

AKTIVNOST	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Izrada plana evidencije djece	Plan evidencije	Služba za upravu društvenih djelatnosti, Centr za socijalni rad, nevladine organizacije, škole	Septembar 2010.godine

Zadatak 3: Osigurati programe stalnog stručnog usavršavanja i obučavanja nastavnika

AKTIVNOST	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Program obuke iz inkluzije za obraz. nastavnika	Lista učesnika	PPZ, Ministarstvo, Služba za upravu društvenih djelatnosti	kontinuirano

Zadatak 4: Osigurati uključivanje djece predškolskog uzrasta u odgojno-obrazovni rad

AKTIVNOST	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Formiranje prioritetne liste djece za upis	Lista djece	Službe za upravu društvenih djelatnosti, Centar za socijalni rad, Dječiji vrtić, udruženja građana.	počinje sa školskom 2010/2011.godinom i nastavlja se kao stalna aktivnost.

CILJ 2: Jačanje suradničkih odnosa sa roditeljima djece sa preprekama u učenju i učešću u cilju stvaranja otvorenih zajednica

Zadatak 1: U suradnji sa roditeljima pratiti uzroke nepohađanja nastave učenika kako bi se na vrijeme riješili problemi i poduzele odgovarajuće mjere

AKTIVNOST	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
------------------	-------------------	----------------	------------

Sastanci sa roditeljima	Lista djece koja ne pohađaju školu	Službe za upravu društvenih djelatnosti, Centar za socijalni rad, škole, udruženja građana.	počinje sa školskom 2010/2011.godine i nastavlja se kao stalna aktivnost.
-------------------------	------------------------------------	---	---

SLUŽBENI GLASNIK OPĆINE ZAVIDOVIĆI

broj 6/2010

- 322 -

Zadatak 2 : Organizirati manifestacije i izradu promotivnih/obrazovnih materijala

AKTIVNOST	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Organizacija okruglih stolova, radionica i izrada promotivnog materijala	Promotivni materijal Lista učesnika	Služba za upravu društvenih djelatnosti, škole, Udruženje privrednika, nevlad. organizacije, vijeća roditelja/nastavnika.	školska 2010/2011. godine i nastavlja se kao stalna aktivnost.

Zadatak 3 : Organizirati programe obuke, seminare za roditelje djece Romske nacionalnosti u cilju podizanja svijesti o potrebi školovanja djece.

AKTIVNOST	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Seminari, programi obuke	Lista učesnika	škole, nevladine organizacije, vijeća roditelja/nastavnika.	školska 2010/2011.godina, i nastavlja se kao stalna aktivnost.

CILJ 3: Uklanjanje financijskih i administrativnih prepreka, kako bi se osiguralo uključivanje djece sa preprekama u učenju i učešću u sistemu obrazovanja

Zadatak 1 Planirati namjenska sredstva unutar općinskog budžeta

AKTIVNOST	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Osigurati prijevoz za učenike s fizičkim poteškoć.	Postojanje prilagođenog pristupa	Ministarstvo obrazovanja Zeničko-dobojskog kantona, Službe za upravu društvenih djelatnosti, Udruženje privrednika, Centar za socijalni rad, škola, udruženja građana.	počinje sa školskom 2010/2011.godini nastavlja se kao stalna aktivnost.
Napraviti odgovarajuće prilaze školama i kabinetima	Postojanje prilaza	Ministarstvo obrazovanja Zeničko-dobojskog kantona, Službe za upravu društvenih djelatnosti, Udruženje privrednika, Centar za socijalni rad, škola, udruženja građana.	počinje sa školskom 2010/2011.godini i nastavlja se kao stalna aktivnost

--	--	--	--

CILJ 4 : Promocija i realizacija inkluzivne prakse u općini Zavidovići

Zadatak 1: Formiranje tima stručnjaka za provođenje inkluzivne nastave na nivou Općine

SLUŽBENI GLASNIK OPĆINE ZAVIDOVIĆI broj **6/2010**

- 323 -

AKTIVNOSTI	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Uputiti zahtjev resornom Ministarstvu ZDK za formiranje tima stručnjaka za provođenje inkluzije	Izrađen i upućen zahtjev Ministarstvu	Ministarstvo, Pedagoški zavod, Služba za upravu društvenih djelatnosti, škole	Septembar 2010. godine i nastavlja se do konačnog formiranja stručnog tima
Formiranje aktiva stručnjaka za provođenje inkluzije	Postojanje mobilnog tima Broj djece sa preprekama u učenju	Ministarstvo obrazovanja, Služba za upravu društvenih djelatnosti, škole	Septembar 2010. godine i nastavlja se kontinuirano
Uputiti zahtjev resornom Ministarstvu ZDK za uvođenjem asistenata Roma u nastavu	Upućen zahtjev Postojanje časova na romskom jeziku Broj djece koja pohađaju nastavu na romskom jeziku	Ministarstvo, Služba za upravu društvenih djelatnosti, škole i Romska udruženja	Septembar 2010. godine i nastavlja se do konačnog ispunjenja zahtjeva

CILJ 5 : Jačanje mogućnosti za zapošljavanje djece sa posebnim potrebama

Zadatak 1 : Pokrenuti inicijativu prema srednjim školama na Općini za uvođenje dodatnih zanimanja za djecu sa posebnim potrebama.

AKTIVNOSTI	INDIKATORI	NOSILAC	ROK
Pokretanje inicijative za uvođenje dodatnih zanimanja u srednje škole	Postojanje liste dodatnih zanimanja za djecu sa posebnim potrebama Broj učenika koja se upisuju na proširena stručna zanimanja	Služba za upravu društvenih djelatnosti	počinje sa školskom 2010/2011. godinom nastavlja se kao stalna aktivnost do uvođenja novih zanimanja za djecu s posebnim potrebama
Uvođenje dodatnih	Postojanje liste dodatnih zanimanja	Ministarstvo obrazovanja, Prosvjetno-	Odmah po konačnom uvođenju novih profila

zanimanja u srednje škole	za djecu sa posebnim potrebama Broj učenika koja se upisuju na proširena stručna zanimanja	pedagoški zavod, Služba za upravu društvenih djelatnosti, osnovne i srednje škole	zanimanja
---------------------------	---	---	-----------

SLUŽBENI GLASNIK OPĆINE ZAVIDOVIĆI

broj 6/2010

- 324 -

CILJ 6: Planiranje sredstava u općinskom budžetu za realizaciju Akcionog plana

Zadatak 1 : Postojeća sredstva na Transferu za podršku inkluzivne nastave u Budžetu općine za 2010. godinu usmjeriti na realizaciju zadataka iz Akcionog plana.

Zadatak 2 : U Budžetu općine Zavidovići za 2011. godinu planirati povećanje sredstva na navedenom Transferu prema zadacima iz Akcionog plana i finansijskim mogućnostima Općine.

OPĆINA ZAVIDOVIĆI
- OPĆINSKO VIJEĆE -

PREDSJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA

Broj: 01-38-2650/"10
Datum: 30.06.2010. godine

ing. Radosav Petrović, s.r.

(M.P.)